№ 71 Ապրիլ 26 Երեքշաբթի 1883 Ապրիլ 26 Երեքշաբթի № 71

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի։ Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Բագուից։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Արտաքին լուրեր։ — ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ։ — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

—

Ապրիլ 9-ին

Վերջին տարիներումս նաւթային հարցի մասին հրատարակվեցան բաւական նշանաւոր և լուրջ յօդուածներ, որոնք գրաւեցին տեղային արդիւնաբերողների խորին ուշադրութիւնը, և որոնց գլխաւորապէս արծարծում էր «Մշակը». տարաբաղդաբար եթէ ապագայի մասին ոչինչ ասելու լինենք, ներկան կարող չեղաւ իրականացնել. մի հարց, որ այսօր բոլոր հայ և թուրք գործարանատէրերի համար կեանքի և մահուան խնդիր է, այդ հարցը միութեան նշանաւոր խնդիրն էր։ Եթէ ի նկատի ունենանք այն լուրը, որ տեղական «Каспій»-ն, իր վերջին համարներից մէկի մէջ հրատարակած էր, մի լուր որ ոչ սակաւ ուշադրութեան արժանի է, այն ժամանակ մենք պարզ կը տեսնենք թէ իւրաքանչիւր տարի որքան մանր գործարաններ փակվելու ստիպուած են։ Ահա լուրի բովանդակութիւնը. անցեալ տարի նաւագնացութեան առաջին րէյսում ճանապարհված են 139 նաւթով բարձված նաւեր, իսկ այս տարի 42 միայն. որքան նշանաւոր տարբերութիւն. ինչու, որովհետև արդիւնաբերողների ձեռքում չը կայ այնքան գումար, որ ներկայի պահանջներին համեմատ գործ շարունակէին. ուրիշ կերպ անկարելի էր, և վնասը անխուսափելի է։ Երբեք մի գործարանատէր վնաս չի անի (նաւթային գործում) եթէ գոնեա փոքր ի շատէ նշանաւոր գումար ունենայ իր ձեռքում և դա մի ընկերութեան գործն է. ես այդ մասին օրինակ կը բերեմ տեղային ընկերութիւններից, «Каспійск. товарищ.» հրէաներ Կոգան և Դեմպօ և այլն, որոնք Նօբէլից յետոյ առաջնակարգ տեղեր են բռնում և նշանաւոր օգուտներ են քաղում. ես դրանում համոզուած եմ, մանաւանդ վերջին մի քանի ամիսները դաւօղային գործերի մէջ լինելով։ Թողնելով այդ հարցերը «Մշակի» աւելի մասնագէտ թղթակիցներին, ես այդ նամակով նպատակ ունէի մի փոքր ծանօթացնել յարգելի ընթերցողներին Նօբէլի, այդ դրամական հսկայի այն սարսափելի ձեռնարկութիւնների և պատրաստութիւնների հետ, որ նա վերջին տարիներում սկսելով, խաղացնում է հարիւրաւորների բաղդը իր ձեռքում, և կարծես ցանկալով ամբողջ արդիւնաբերութիւնը կենտրոնացնել իր ձեռքը, միլիօններ է, որ անխնայ թափում է։ Մտնում ես առաջին անգամ Սև քաղաք. ամեն կողմ տխուր երևոյթ. փողոցները կեղտոտ և լիքը մագիդ, քանդված և սևացած պատեր, ասիական կերպով շինված, վերևի խողովակներից անընդհատ բարձրացող թանձր ծուխ, որի մէջ շունչդ անգամ չես կարող քաշել. բացառութիւն չը կայ։ Բաւական այդպիսի մեծ և փոքր մինչև կոկորդը կեղտոտութեան և ծխի մէջ կորած, գործարանների միջից անցնելով, ահա քո առաջ տարածվում է գեղեցիկ կերպով շինված մի հսկայական պարիսպ. ճանապարհները հարթ, մաքուր և լայն. դա Նօբէլի ահագին շինութեանց այն մասն է. ուր դրված են 50-ի չափ նաւթային կաթսաներ, որտեղ սպիտակ նաւթ պատրաստվում է։ Այդ կաթսաներից իւրաքանչիւրը պարունակում է մօտ երկու հազար պուդ սև նաւթ. այնպէս որ օրական համարեա 100 հազար պուդ սև նաւթ գործածում են. գործարանը բանում է գիշեր և ցերեկ։ Այդ պարսպի շրջապատը իւրաքանչիւր կողմից, ունի մօտաւորապէս 120 սաժեն երկայնութիւն քառանկիւնի լինելով, ահագին տարածութեան վրա բակի մէջ պարապ տեղ համարեա թէ չը կայ. բոլորը մեքենաներ և կաթսաներ են. մի կողմում շինված է կանտորան, որ հաղորդակցութիւն ունի քաղաքի, Բալախանի և ուրիշ տեղերի հետ տելեֆոնական գծերով. կանտորի առաջ և ահագին բակը լուսաւորում են էլէքտրական լապտերներ, իսկ դուրսը գազային. նաւթախողովակներին չափ ու սահման չը կայ, դրանցից մի քանիսը գալիս են հեռու նաւթահորերից, որոնցից իւրաքանչիւրը պակաս հարիւր հազար րուբլ նստած պիտի լինի. իսկ միւսներից քիչերը կան, որ մի քանի տասնեակ հազարներ նստած չը լինեն. օրինակի համար կան մինչև 10 դիւյմի խողովակներ, որոնցով մի ժամի մէջ 30 հազար պուդ նաւթ կարող է տեղափոխել. նաւամատոյցների վրա ըստ մեծի մասամբ դրանցից են։ (Այդպիսի խողովակներ բացի Նօբէլից ոչ ոք չունի)։ Այդ մասը թողնում ես, անցնում ես պարսպից դուրս միւս կողմ. այդտեղ դրված են երեք նշանաւոր շինութիւններ, որոնց մէջ զետեղված են նրա երկաթագործների մասը։ Ներսի կողմից շինութիւնը շատ գեղեցիկ է, և բոլորը մեքենաներ են. աշխատելու համար ոչինչ դժուարութիւն չը կայ. դրա մօտ գործում է մի ահագին մեքենայ, որտեղ գազ է պատրաստվում. քիչ հեռու շինված է եւրօպական ճաշակով շինուած երկյարկեան մի հիանալի տուն ծովային մարդիկների համար, սենեակները բաժանուած են №-ների վրա. բարձրանում ես վերև, և ահա ճանապարհի միւս կողմից տարածվում է պարիսպ, իւրաքանչիւր կողմից 100 սաժէն երկայնութեամբ, նոյն չափով և լայնութեան վրա. այդտեղ զետեղված են ահագին երկաթեայ ընդերվուարները (պահեստ) որոնց իւրաքանչիւրի շինելու համար հարկաւոր է 30-ից—40 հազար րուբլի, որոնցից և ամեն մէկը պարունակում է 60—100 հազար պուդ նաւթ։ Այդ ընդերվուարներից մինչև 30 հազար ունի Նօբէլը. եթէ դեռ հաշուելու չը լինենք փոքր տեսակները, որոնց միւսների հետ միասին ես մինչև 76 նոմերը տեսած եմ։ Ի հարկէ այդ փոքրերն էլ սակաւ գումարներ չեն նստում. այդ քառանկիւնի պարիսպն էլ թողնում ես, կրկին մի լայն ճանապարհ է պլանի վրա, և ահա դարձեալ մի ուրիշ պարիսպ, որ ձգվում է երկարութեան վրա. իւրաքանչիւր կողմից 183 սաժէն, իսկ լայնութեան վրա 100 սաժէն տարածութեամբ. այդ էլ նորա թթուի և իւղի գործարանն է։ Թափված մի կաթիլ նաւթ, մի կեղտոտութիւն չեք նկատի։ Այդ գործարանից ցած շինված են չորս տներ մի կամ երկու յարկանի հասարակ գործաւորների ընտանիքների համար. այդտեղից բարձր տարածվում է մի թումբ, մի կողմի վրա կայ մի ահագին մազիդի լիճ, որ մի միլիօնից աւելի մազիդ է տանում, և պատրաստելու համար մի քանի հարիւր հազարներ է կերել. Թմբից ցած իջնելիս մի գեղեցիկ տեսարան է. չորս ահագին պալատներ ամենայն շքեղութեամբ շինուած մինը միւսից բաւական հեռու դրուած են այդ տեղ, բոլորը սրբատաշ քարերից. առջևում տարածվում է այգի և ծաղկանոց. քիչ հեռուն արծաթափայլ ծովը։ Տների միջի մասը, որ դեռ վերջնականապէս պատրաստ չէ, բաւական գեղեցիկ և եւրօպական ճաշակով շինուած լինելով, քաղաքում հազիւ թէ գտնուի. դոքա շինուած են գործարանում լինող փոքր ի շատէ նշանաւոր գործակատարների կառավարչի, օգնականի, քիմիկոսների և այլն այդպիսիների համար. դրանցից 2-ը միայարկ են, երկուսը երկյարկեան. պատրաստուած են՝ տեղեր կլուբի և ուսումնարանի համար, ասում են եկեղեցի էլ պէտք է շինէ և յատակագիծը արդէն կայ, այնպէս որ իր գործարանում լինողները, այլ ևս ոչ մի բանի համար քաղաք գնալու ստիպված չը լինեն։ Տների մօտ շինուած է ահագին սառցատուն, ուր ամբարում են ամառուան համար ահագին քանակութիւն սառուցի որ գալիս է իրենց նաւերով Աստրախանից միայն իր մարդիկների

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 11 ապրիլ

Մինաս և Օգոստոս հաշտութեան ձեռք կարկառեցին իրարու։ Նիկողոսեան և փեշտիմալճեան համբուրեցին զիրար, եղբայրական համբուրով։ Վարագոյր մը ևս իջաւ, կատակերգութեա՞ն թէ ողբերգութեան, որուն հանդիսատես ենք, աւելի քան երկու տարիներ են։ Վերջինն է։ Մաղթենք։ Թէպէտ չենք ախորժեր բայց հարկ է մի քանի տող գրել այս առթիւ։ Խնդիրը զուտ անհատական շրջանակը դուրս ելած է։ Երկու տարիներ են, այս երկու անձնաւորութիւնները ձեռք ձեռքի տուած գրգռեցին աշխարհք։ Առիթ մ'է նաև տալ անձնական բացատրութիւն մը։—Բայց նախ ներկային վրայ խօսինք, վերջը գանք անցեալին։ Յուսանք թէ այս նիւթերով ալ չը զբաղինք այլ ևս։

«Մեղուի» մարտ 6-ի թիւին մէջ պ. Նիկողոսեանի հրատարակած յօդուածը մեծ արձագանք գտաւ հոս։ Ձեռքէ ձեռք կը պտըտցնէին այդ թիւը. կարծես Հայաստանի ինքնավարութեան աւետաբեր աղաւնին էր։ Բայց ինչու զարմանանք։ Եթէ Տ. Ցարոյ հոս ըլլար, պիտի փարատէր մեր զարմանքը ըսելով, վարդապետական եղանակաւ «Միտք մարդոյ ի խնամս չարին արձանացեալ են ի մանկութենէ։» Պ. Նիկողոսեանի յօդուածը գրական չէր, և սակայն իր նպատակին կը հասնէր։ Թոյն կը թափէր, ուստի ախորժելի եղաւ։ Բայց միթէ բոլորովին մեղաւոր էր Նիկողոսեան։ Ինչ լեզուով կը յարձակէին իր վրայ, կը պատասխանէր նոյն լեզուով, աւելի կատարելագործեալ։ Չարութիւնը, ինչպէս բարութիւնն ալ կրնայ կատարելագործուիլ։ Մինչ հոս շատերը, որ լաւ տեղեակ չէին, երանի իրենց, այն դարձուածքներուն որ վերջերս տեղի ունեցան զանազան անձերու միջև, կը հարցնէին իրարու թէ ո՞վ է այդ տխուր հերոսը, ահա լուր կը տարածուի թէ՝ մի ռուսահպատակ բժիշկ, պ. փեշտիմալճի, դատ բացեր է, ռուսական հիւպատոսարանը, ընդդէմ պ. Նիկողոսեանի։ Ամենքը կը հարցնէին, ինչու այս դատը։ Եւ պ. փեշտիմալճիի կողմնակիցք կըսէին «այդ յօդուածը կը վերագրի պ. փեշտիմալճիի, իրաւ է անունը չը կայ, բայց պ. փեշտիմալճի կը նայի այդ յօդուածի վրայ, իբր մի հայելիի մէջ։»—իսկ մենք կը կարծէինք որ պ. փեշտիմալճի լաւագոյն կընէր եթէ արհամարհէր և ամենևին իր վրայ չառնէր։ Բայց ինչ և է եղածը եղած էր, սխալը սխալ էր։—Որչափ ալ մարդ կարծր սիրտ ունենայ, որչափ ալ դառնացած ըլլայ մի անձնաւորութեան դէմ, բայց և այնպէս կան դժբաղդութիւններ որ այդ սիրտն ալ ի գութ կը շարժեն։ Անկարելի էր չունենալ տխուր տպաւորութիւն մը, գայրոյթ չը զգալ պ. Նիկողոսեանի դէմ, երբ այդ օրերը կը տեսնէինք խեղճ բժիշկին դէմքը։ Յուզեալ, տխուր, կորաքամակ կքնած գաւազանի մը, իրեն մխիթար և ընկեր ունենալով, իր հաւատարիմ Զադրեանը, մոլորած կը պտըտէր խեղճը Բերայի անկիւնները։ Այս էր վախճանը կըսէին ինքնին այն անձկալիր բարեկամութեանց, զոր ցոյց կուտային իրարու փեշտիմալճի և Նիկողոսեան։ Երբ հանդիպէիր Նիկողոսեանի, ապահով էիր մի քանի քայլ անդին էր փեշտիմալճի, և երբ տեսնէիր փեշտիմալճին, մօտ էր Նիկողոսեանը։ «Ուր Պօղոս, հոն Վիրգինէ, ուր Վիրգինէ, հոն Պօղոս»։—Նիկողոսեան սքանչացած կուզէր իր տրամադրութեան ներքև ունենալ Պօլսոյ բոլոր հեռագրական գիծերը, որպէս զի աշխարհիս չորս կողմը հաղորդէ իր սրտի հատորին ամենափոքր շարժումներն անգամ։ Իսկ պ. փեշտիմալճիի առ Նիկողոսեան տուած սրտաբուղխ գովեստներէն կը տեսնուէր որ եթէ հարցնէին պ. փեշտիմալճիի թէ ինչ կուզէիր ծնած ըլլալ, պիտի պատասխանէր, եթէ փեշտիմալճեան ծնած չըլլայի Նիկողոսեան կուզէի ծնած ըլլալ»։ Բայց չարաբաստիկ էր այն օրը յորում Պօլիս եկաւ Տ. Ցարոյ։ Պ. փեշտիմալճի հարկ տեսաւ պարզել «Արձագանքի» դրօշակը, պէտք էր զոհել Նիկողոսեանը և զոհեց։

Այս դատի խնդիրը երբ լսուեցաւ, բաւական մտատանջութիւն կը պատճառէր նեղ շրջանակի մը մէջ։ Ողջամիտ անձեր կը տեսնէին որ հետևութիւնը գէշ պիտի ըլլար զանազան անձերու և խնդիրներու համար։ Երկու հակառակորդներու պատճառաւ ո՞րչափներ պիտի տուժէին։ Այս մըտածութիւնը ունեցողներէն ոմանք գացին խնդրել պ. փեշտիմալճեանէ, որ ետ կենայ այս դատէն։ Նկատելով ունենալիք հետևութիւնները, այդ դատը կրնար նաև սկզբունք պաշտօնական մասնութիւն մը։ Սակայն պ. փեշտիմալճի տեսնելով ատոնց իրարանցումը, ուզեց առիթէն օգուտ քաղել և որչափ հնար է սուղ ծախել իր հաւանութիւնը։ Պէտք է խոստովանիլ, որ պ. փեշտիմալճիի փեսան իսկ, մի պարոն Ֆրէնկեան, ընտանեկան տեսակէտներով չէր ուզեր որ այս դատը տեղի ունենայ, ուստի ինքն ալ հետամուտ էր որ այս գործը խաղաղութեամբ վերջանայ։ Պ. Ջերազ առաջինն էր, որ զուտ ազգային տեսակէտներով, կը փափագէր այս դատաստանին տեղի չունենալը։ Պ. Ջերազ գիս գտնելով ըսաւ որ ազդեցութիւն բանեցնեմ պ. Նիկողոսեանի վրայ որ ինքն գէթ, ի սէր ազգին, պէտք եղած ամեն զոհողութիւնը ընէ և այս դատը տեղի չունենայ։ Պ. Ջերազ մի առ մի բացատրեց թէ ինչեր կը հետևէին այս դատէն։ Շատ մը ազգային տգեղութիւններ մերկապարանոց երևան պիտի գային, օտարին առաջ։ Չը պիտի յայտնուէին նաև խել մը գործեր որք եթէ ինքնին չունին մեծ կարևորութիւն մը մեզ համար, սակայն կրնան օտարին աչքին աճելի երևալ։ Դեռ աչքերնուս առջև չէ «Մամուլ» թերթին խնդիրը։ Ձեր թղթակիցները առաջինները էին որ պիտի գտնուէին բաւական վտանգաւոր դիրքի մը մէջ, ատոնց հետ նաև ուրիշ անձեր։ Այս եղելութիւններէն պիտի կարծէին թիւրքերը որ գտած են ընդարձակ դաւի մը հետքերը։ Արդէն առիթ ալ կը փնտռեն որ սարսափահար ընեն հայերը։ Ալ Աստուած գիտէ թէ ո՞ւր կերթար վերջը։ Բայց առանց մեր միջամտութեանն ալ պ. Ջերազ բաւականէն աւելի կարող էր ներգործել պ. Նիկողոսեանի վրայ, եթէ երբէք պ. Նիկողոսեան կրնայ խօսք հասկնալ։ Խեղճ Ջերազ, ինչ աշխատութիւններ։ Վայրկեաններ եղած են յորում Ջերազ յուսահատութեան մերձեցած է եղեր։ Պ. Նիկողոսեան մազերը ցցուած, աչքերը իրենց սահմանագլուխէն դուրս ցատկելու մօտ, մէկ ձեռքը մէջքին, մէկ ձեռքը շարժելով սրահին մէջ վեր վար կը պտըտի և ոտքերը գետին զարնելով դուրս կը թափէ այն բոլոր հայհոյութիւնները զոր միշտ քաջ սերտած է կոլկասցի հայը։ «Ի՞նչ ընեմ կը գոչէ, պ. փեշտիմալճի ծածուկ անուններով ինձ դէմ կը շարժի, գրաւոր գրածին գրաւոր կը պատասխանեմ, սա տարբերութեամբ որ ես քաջութիւն ունիմ ստորագրել անունս, նա չունի։ Միթէ նա աւելի նուա՞ղ նախատինքներ թափեց իմ վրայ, միթէ ես ալ չէի կրնար դատի դիմել, բայց լրագրի մէջ բացուած վէճը լրագրի միջոցաւ ուզեցի շարունակել։ Պ. փեշտիմալճի անկարող ինձ դէմ գրչով պատերազմել դատի կը դիմէ, եթէ ազգը տուժէ այս դատէն, մեղաւորը ես եմ։...» Եւ այլն այս տեսակ խօսքեր։ Բայց պ. Ջերազ եթէ պերճախօս է, նաև վարժ է դիւանագիտութեան մէջ, և իրեն ընկեր ունենալով մի այնպիսի ազնիւ անձ, ինչպէս է պ. Գէորգ Սրապեանը, կրնար յաջողիլ։ Եւ իրաւցնէ յաջողեցաւ։ Եթէ պ. Ջերազ վարդապետ ըլլար ինչ կարծր սրտեր դարձի չը պիտի բերէր

համար. այդ տները իրենց տեղի հետ նստած են Նոբելին, որպէս ասում են, 400 հազար րուբլուց աւելի. դէ արի հայի ձեռքերը կարիր թէկուզ, նա հարիւր միլիոններ էլ ունենայ, այդպիսի բանը կը չինէ գործակատարների համար: Անցնում ես ծովի կողմը, ահա մէկը միւսի մօտ երեք նաւամատոյցներ. դրանցից երկուսը բաւական մեծ են. էլէքտրական լուսաւորութիւն, տելեֆօնի հաղորդակցութիւն, 10 դիւյմի խողովակներ: Նաւամատոյցի մօտ կանգնած են սեպհական 6-ի չափ հեղալից շոգենաւեր, որոնց իւրաքանչիւրի համար դարձեալ հարիւր հազարներ է հարկաւոր. եթէ չենք սխալվում պէտք է ունենայ և նշանաւոր քանակութիւն հեղալից վագոնների նոր երկաթուղու գծի վրա. Նաւամատոյցի մօտից անցնում է մի ահագին խրամ, որտեղով ջրի մի ահագին քանակութիւն, պըտըտելով գործարանի միջով դարձեալ գալիս է ծովը թափվում. պատահեց հրդեհ, երկու վայրկեանի մէջ հրդեհաշէջ մեքենաները հանգցնում են: Միւս նաւամատոյցի մօտ միշտ պատրաստ է սեփական բարկասը (փոքր շոգենաւակ) որ օրը հինգ անգամ նշանակեալ ժամերում ձրի Նոբելի մարդիկներից քաղաք գնացողներին տանում և բերում է. կողմնակի մարդիկներից վերցնում է իւրաքանչիւրից 10 կօպէկ:

Չը մոռանանք ասելու որ այդ ֆիրման ունի և սեպհական բաւական քանակութեամբ նաւթահորեր և հորեր Բալախանի և ուրիշ տեղերում. որոնց համար միլիոններ է վճարել:

Այժմ մի փոքր էլ գործակատարների վարձատրութեան մասին. գործարանի կառավարիչը ըստանում է տարեկան 12,000 րուբլ, քաղաքի կանտօրինը 15,000 հազար րուբլ, նոցա օգնականները. ինժեներները, քիմիկոսները և այլն ստանում 8,000—1,200, հասարակ գործակատարները և բանուորները ստանում են 800-ից մինչև ամենաքիչը 500 կամ 400: Հասարակ գործաւորներ կան մօտաւորապէս 400 հոգի. իսկ հազարից աւել ըստացողներ 200 հոգի, դրանցից $^3/_4$-ը շվեդներ են:

Ահա այդպիսի գումարներ է մսխում Նոբէլը և օրէցօր հսկայական քայլեր անելով առիթ է տալիս տեղային արդիւնաբերողներին կարծել որ նա այսօր կամ վաղը անպատճառ կը սնանկանայ, բայց այդպիսի երազներ քանի տարիներ է որ տեսնում են:

Աբէլ Ապրէսեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Թաղադրութեան օրը կը լինի ժողովրդական զբօսանք ԹԻՖԼԻՍԻ Երևանեան հրապարակի և Դըվօրցօվի փողոցի վրա, նոյնպէս Թամամշևի քարվանսարայում և Արծրունու գալերէյայում: Այդ բոլոր տեղերը լուսաւորված կը լինեն և զբօսանքի ժամանակ կածի երաժշտութիւնը:

—

Ուրբաթ օր և երէկ, երկուշաբթի օր, ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային Դումայի մէջ քննվեցաւ Թիֆլիսի ջրանցքի հարցը: Այդ հարցի մասին եղած վիճաբանութիւնների էութեան հետ մենք կաշխատենք ծանօթացնել ընթերցողներին մի այլ անգամ:

—

Այս օրերս հասաւ ԹԻՖԼԻՍ մի աւստրիացի (չեխացի) գիտնական, պրօֆէսօր Վ ի ւ ն չ, որ նորերումս ճանապարհորդել է Թիւրքաց Հայաստանում, և նորից վերադառնալու է այդտեղ այս օրերս: Արդէն ամբողջ տարի է որ պ. Վիւնչ ճանապարհորդում է Հայաստանում: Այժմ նա Թիֆլիսից անցնելու է Երևանի նահանգը և այնտեղից նորից ուղևորվելու է Վան և Մուշ: Պարոնը Չէխիայի Եչինա քաղաքի մանկավարժական բարձրագոյն դպրոցի պրօֆեսօր է:

—

«Մշակի» ներկայ համարում տպում ենք մեր Կ. Պօլսի թղթակից պ. Հայկակի նամակը: Ցաւալի է տեսնել թէ ինչով է զբաղվում Կ. Պօլսի հայոց ինտելիգենցիան, մինչև որ այդքան գործ կայ չինելու Արմենիայի մէջ և Արմենիայի համար: Ինչպէս երևում է Կ. Պօլսից երբէք ոչինչ չէ կարելի սպասել:

—

Հեռագիրը հաղորդում է որ Անդրկովկասեան հարցի մասին պետական խորհրդին ներկայացրած է ռուս վաճառականների և արդիւնագործների խորհրդի Մօսկվայի բաժնից ընտրված մետալական արդիւնագործութեան էկսպերտների գեկուցումը: Մտնելով Ռուսաստանի մետալական արդիւնագործութեան վաճառահանութեան վրա դէպի Կովկաս և Պարսկաստան, էկսպերտները յայտնում են որ Փօթի-Բագուի երկաթուղին կը հեշտացնի անդրկովկասեան վաճառանոցների համար արտասահմանեան մետալական ապրանքների մուտքը և այդ պատճառով, հայրենական արդիւնագործութիւնը պաշտպանելու համար, անհրաժեշտ է բարձր մաքս դնել արտասահմանից բերվող ապրանքների վրա, կամ գոնէ պէտք է բարձրացնել երկաթուղու տարիֆը տեղափոխվող ապրանքների:

—

Այս օրերս մենք առիթ ունեցանք ծանօթանալ մի նոր գիւտի հետ, որ արել է Թիֆլիսաբնակ մի հայ, Նիկողայոս Հայրապետեան Նիկողոսեանց: Պարոնի գիւտը հետևեալն է: Նա այն ստոիճան կատարելագործել է մեզանում և Ռուսաստանում առհասարակ վաճառականների մօտ գործածվող համրիչը, որ այդ նոր հնարած համրիչով կարելի է զարմանալի արագութեամբ հաշուել ոչ թէ միայն ամենաբաղադրեալ գումարները, կոտորակներով, բայց և ամենամեծ ճշգութեամբ անել բանկային բոլոր հաշիւները, հաշուել տոկոսները, որոնց համար մինչև այժմ ամեն տեղ տոկոսների յայտնի աղիւսակներ էին գործածվում: Այդ նոր հնարած համրիչով կարելի է ամենահեշտ կերպով և զարմանալի արագութեամբ վերածել, օրինակի համար, բոլոր արտասահմանեան փողերը կամ արտասահմանեան չափեր ու կշիռները, ռուսաց չափերի, փողերի և կշիռների, որքան էլ բաղադրեալ լինէին այդ հաշիւները: Մեր ներկայութեամբ պ. Նիկողոսեան բուն մեքենայական ճանապարհով տաս անգամ աւելի արագ էր վերջացնում իր համրիչի օգնութեամբ ամենաբաղադրեալ թւաբանական, առևտրական խնդիրներ, քան թէ նոյն ժամանակ, նոյն խնդիրները կարողանում էր լուծել ամենահմուտ հաշւողը թւաբանական ճանապարհով: Այդ նոր հնարված համրիչը, եթէ ընդունվէր առևտրի և բանկային գործունէութեան մէջ, նշանաւոր կերպով կը հեշտացնէր հաշւարարութիւնը և անասելի կերպով խնայել կը տար ժամանակը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Լրագիրները հաղորդում են որ Գերմանիան, Աւստրիան և Իտալիան, որոնք նորերումս կապեցին իրանց մէջ դաշնակցութիւն, այժմ աշխատում են գրաւել դէպի իրանց դաշնակցութիւնը Բալկանեան թերակղզու բոլոր փոքրիկ պետութիւններին և նոյնպէս Թիւրքիային:

—«Times» լրագիրը հաւատացնում է որ լօրդ Դիւֆըրինին անգլիական կառավարութենից տուած հրահանգները թելադրում են նրան Կ. Պօլիս հասնելուն պէս սուլթանի ուշադրութիւնը դարձնել Արմէնիայում եղած վատ վարչութեան վրա:

—Արաբիայից հաղորդում են, որ Թիւրքաց տիրապետութեան դէմ ապստամբված արաբները իրանց ծայրագոյն առաջնորդ ընտրեցին շէյխ Աբդուլ-Խալիլին:

—Նորվեգական ս տ է լ ս տ ի ն գ (նորվեգական ժողովրդի ներկայացուցիչների բարձրագոյն ժողովը) ապրիլի 23-ի նիստում, 53 ձայների մեծամասնութեամբ 32-ի դէմ, վճռեց դատաստանի ենթարկել պետական խորհրդի բոլոր անդամներին[...]

—«Daily News» լրագրին Կ. Պօլսից հեռագրում են, ապրիլի 21-ից, որ, Բ. Դրան առաջարկութեամբ, աւստրիական դեսպանատան[...] նութեան մէջ կը կայանայ մեծ պետութիւնների դեսպանների խորհուրդը Օսմանեան կայսրութ[...] նից պետական պարտքի այն մասը բաց թողնելու հարցի մասին, որ բաժանված է Ցունաստանի, Չէրնօգօրիայի, Սերբիայի և Բօլգարիայի մէջ, նրանց երկրների հետ միացրած Թիւրքաց հողերի տարածութեան համեմատ: Այդ խորհրդում կը վճռվի, թէ արդեօք այդ հարցի քննութիւնը պէտք է Թիւրքաց պատգամաւորի մասնակցութեամբ կատարվի:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ա յ ն ա շ խ ա ր հ ն ո ւ ղ ա ր կ վ ա ծ ն ա մ ա կ[...] Բրէսլավլեան փօստային բաժիններից մէկում այս օրերս փօստային մի արկղից հանեցին [...] տեսակ բաց նամակը, որը մանկական ձեռքով [...] գրված և առանց ստորագրութեան էր. «Տէր [...] սուս Քրիստոսին երկնքում: Բարի Աստուած[...] Հայրս ասեց, որ մեր սիրելի մայրը այժմ [...] մօտ է, այնպէս բարի եղիր, ուղարկիր նրան [...] շուտով մեզ մօտ: Անհամ չատ բարկանում [...]

***

«Русскій Курьеръ.» լրագրի Փարիզի թղթակիցը գրում է. «Ես օրերումս ներկայ էի Լե[...] սեպսի հրապարակական կօնֆերենցիային Սորբո[...] նի լսարանի մէջ, որտեղ նա հաշիւ տուեց իր վեր[...] ջին ճանապարհորդութեան հետևանքի մասին [...] հարա անապատը, Բիւդերի նախագիծը Սահարա[...] ծովի մասին ուսումնասիրելու համար: Լեսեպ[...] սի կօնֆերենցիան այնքան հետաքրքիր է, [...] արժէ նրա մասին մի քանի խօսք ասել: Հրապա[...] րակախօսութիւնը սկսվեցաւ $8^1/_2$ ժամին, բայց արդէն 8-ից ոչ թէ միայն դահլիճը (պարունա[...] կում է 2500 մարդ) կատարելապէս լիքն [...] մարդիկ լցվել էին մինչև անգամ Սորբօնի անցքե[...] և բակի մէջ: Հասարակութիւնը մեծ ոգևորութեամբ ընդունեց երևելի ինժեներին: Նա մօտ 80 տարեկան է, բայց տեսքով դեռ ևս առոյգ ծերունի է հաս[...] րակ և բարի ձևերով: Իր հրապարակախօսութիւնը Լեսեպս սկսեց երիտասարդ և եռանդոտ [...] դերի նախագծի ծագելուց և նրա պատմութեա[...] Ես սախպված եմ թողնել հրապարակախօսութեան այդ հետաքրքիր մասը և պատմել, թէ [...] չը սախպեց Լեսեպսին անձամբ այցելել [...] գայ ծովի տեղը: Զանազան անաջողութիւն[...] րից յետոյ Բիւդերին անցեալ տարի աջողվ[...]

արդեօք: Ես միթէ չէ բերած իսկ, ո՛ գիտէ, երբ տարիներ առաջ Աւագ հինգշաբթի գիշեր մը Խարթալի աղքատիկ եկեղեցիին մէջ, ինչպէս կը պատմեն, քարոզ խօսեցաւ խեղճ ժողովուրդին, անոր խնդրանօքը: Ուր ուրեմն կը յանգին սա եզրակացութեան որ պ. Նիկողոսեան իր կողմէ երկու ներկայացուցիչ կարգէ, պ. փեշտիմալճեան ալ երկու ներկայացուցիչ կարգէ, ասոնց վճիռը ընդունենք: Պ. Նիկողոսեանի կողմէն պ. Զերազ և պ. Սրապ, իսկ պ. փեշտիմալճիի կողմէն պ. Ֆրէնկեան ըսուած անձը և միւսը չեմ գիտեր Մկրեան տէր հայրը թէ պ. Ալթուն-Տիւրլին:

Կերևի թէ պ. փեշտիմալճիի բոլոր փառասիրութիւնն էր ձեռքը ունենալ վկայագիր մը պ. Նիկողոսեանէն, որով սա վկայէր թէ պ. փեշտիմալճին չաա ա զ գ ա ս է ր անձնաւոր անձ մ'է: Այս կարօտը կը քաշէր և փափագին հասաւ: Պ. Նիկողոսեան եթէ այդ վկայագիրը տուաւ պ. փեշտիմալճեանի ուրիշ բանի համար չէր, բայց եթէ ազգը և իր անձնական ծանօթներն, ինչպէս նաև ազնուական հակառակորդներն ալ, փորձանքի չը հանդիպցնէ: «Արդէն, կըսէր վերջը, խնդալով, երբ 1881 յունուար 1-ին, կաղանդի օրը Պօլիս հասայ, և ձեզ կաղանդի ընծայ եկայ, անկէ ի վեր բաւական փորձանք բերի գլուխնուդ, հիմա ալ, թէպէտ մեղաւորը ես չեմ, բայց գէս պիտի ամբաստանէք թէ ձեզմէ չատերուն բանտ երթալու պատճառ եղայ: Այո՛, փեշտիմալճիի բարի վարուց վկայագիր մը տուի, սակայն համարեցէք թէ ափ-վօլվէրը բերնիս դրին գրեթէ, և այնպէս ստորագրեցի:»—

Բայց մենք այժմ կրնանք հարցնել թէ ինչ բանի օգուտ էր այս գայթակղական դատը, եթէ տեղի ունենար. ինչ նշանակութիւն ունեն պ. փեշտիմալճիի և պ. Նիկողոսեանի միջև փոխանակուած գրերը:—Պ. փեշտիմալճեան ծ ն է պատճառ մը չտներ այդ յօդուածը իրեն վերագրելու: Բայց երբ վերագրեց, կամ պէտք էր արհամարհէր կամ կարևորութիւն ընծայէր: Զարհամարհեց, ըսել է կարևորութիւն տուաւ: Ի՞նչու կարևորութիւն տուաւ: Վասն զի իբր բժիշկ, իբր գործիչ, իբր թղթակից մեծ ամբաստանութիւններ կը տեղային իր վրայ: Այդ ամբաստանութիւնները, իր կարծեօք կը վընասէին իր նիւթական և բարոյական շահուցը, ուրեմն իր իրաւունքն էր, քանի որ այս համոզումը ունէր, այնպէս գործել որ այդ ամբաստանութիւնները ինքնին ջրուէին: Պ. փեշտիմալճի այս նպատակին հասնելու համար պարտաւոր էր այնպիսի եղանակաւ գործ տեսնել որ ամեն մարդ համոզուէր թէ պ. Նիկողոսեան անխիղճ զրպարտիչ մ'է: Պ. Նիկողոսեանի համար այսպիսի դատապարտութիւն մը աւելի ծանր էր և մահաբեր քան ո՛ և է դատական վճիռ կամ իրմէն տրուած վկայագիր: Արդ այս պարագայիս մէջ դատի դիմելով պ. փեշտիմալճի կը հասնէր իր նպատակին: Ի՞նչ պիտի ըլլար դատին արդիւնքը: Եթէ պ. Նիկողոսեան անպարտ արձակուէր, այդ չէր նըշանակէր թէ պ. փեշտիմալճի ունեցած ըլլար այն ամեն ոճիրները որք կը տեսնուէին այդ նամակի մէջ: Այսպիսի վճիռ մը ուրիշ բան չէր նշանակէր եթէ ոչ, իրաւաբանական տեսակէտով պ. փեշտիմալճի իրաւունք չունէր դատ բանալ պ. Նիկողոսեանի դէմ: Այսպիսի վճիռ մը պ. փեշտիմալճիի համար բարոյական դատապարտութիւն մը չէր կրնար նկատուիլ, իսկ եթէ պ. Նիկողոսեան դատապարտուէր, ինչպէս որ շատ հաւանական էր, այդ դատապարտութիւնը ուրիշ բանի համար չէր ըլլար բայց եթէ պ. Նիկողոսեան իրաւունք չունէր, ըստ օրինի, ուրիշի վրայ գէշ գրել Գըրածներն իրաւացի էին, անիրաւ էին, այդ ուրիշ խնդիր էր: Ըսել է որ պ. Նիկողոսեան կրնար դատապարտուիլ, բայց ատկէ չէր հետևիր թէ ը[illegible] Ուրեմն, իբր հրապարակային անձ մը, պ. փեշտիմալճի պէտք էր ուրիշ միջոցի դիմել որպէս զի բոլորովին արդարանար: Պ. Նիկողոսեան, օրինաց առջև իրաւունք չունէր իր ըսածները հաստատելու: Շատերնիս զարմանօք կը հարցնէինք, ինչու պ. փեշտիմալճեան ձայն չը հանեց անցեալ տարի պ. Սօսինի լախտի հարուածներուն, պ. Սօսին ակներև կը յայտարարէր թէ ո՛րու համար կը գրէր: Իրաւ է որ պ. փեշտիմալճի ալ չատ դժուար կացութեան մէջ էր:—Արդ քանի որ պ. փեշտիմալճի դատական օրինօք իր նպատակին չէր կրնար հասնել, տեսնենք իր գործը յաջողցուցած կըլլա՞յ պ. Նիկողոսեանէն վկայագիր մը առնելով:

Պ. Նիկողոսեան իր նամակը սապէս կը սկսի, «Մեծ. պ. փէշթիմալճեան.—«Մեղու Հայաստանի» մարտ 6 համարի մէջ մի յօդուած էր հրատարակված իմ ստորագրութեամբ «Արձագանքի» Պօլսի թղթակցի դէմ: Այդ յօդուածի մէջ, լսածիս համեմատ, ոմանք ձեր անձին վերագրելու հիմունքներ կը գտնեն չարամտութեամբ: Գալով ինձ, մեծապատիւ պարոն, թո՛ղ այն, որ վերոյիշեալ յօդուածը գրած եմ ցասման բուռն տպաւորութեան տակ, գրգռւած լինելով «Արձագանքի» թղթակցի եռամսեայ անիրաւ յարձակմունքներից, ձեզ վերաբերեալ ոչինչ նպատակ չեմ ունեցած այդ յօդուածի մէջ:

Յառաջաբանը աղուոր է: Զ ա ր մ ի ս բ ա ռ ը չատ աղէկ տեղն է: Պ. Նիկողոսեան չուրանար թէ՝ այդ գրածը «Արձագանքի» թղթակցին դէմ չըլլայ: Արդ քանի որ գիտենք թէ ո՛վ է «Արձագանքի» թղթակիցը, միթէ ասով պ. Նիկողոսեան իր ըսածը ետ առած կըլլայ:—Պ. Նիկողոսեան, կըսէ պ. փեշթիմալճիի թէ՝ «այդ գրածս ձեզ համար չէ:» —Կրնա՞ր պ. փեշտիմալճի այսպիսի խոստովանութիւն մը առնել պ. Նիկողոսեանէն «առանց դիմելու դատաստանի:» Ի՞նչ նշանակութիւն կունենայ պ. Նիկողոսեանի այս յայտարարութիւնը երբ գիտենք թէ այդ յայտարարութիւնը գրուած է բարոյական բռնաբարութեան մը ներքև, ի[...] նաև յիշել թէ «այդ նամակը գրուած էր [...] տպաւորութեան ներքև:»—Եթէ պ. փեշ[...] ճիի համար չէ, կուզէ բուռն տպաւոր[...] ներքև ըլլայ, կուզէ հանդարտ:—Ուրեմն [...] չը պարզուիր այս յառաջաբանով:—Շ[...] կենք պ. Նիկողոսեանի նամակը «ընդհակ[...] թէպէտ և վերջին ժամանակները ոմանք [...] խառնած են մեր մէջ, բայց այդ ամեն [...] չը կարողացան բնաւ վնասել իմ այն յա[...] որ տածած եմ միշտ դէպի ձեզ, որ Պօլ[...] տուաւոր գերդաստաններից մէկին կը վ[...] և միշտ նշանաւոր եղած էք ձեր գործօ[...] սիրութեամբ և անշահախնդիր պարկեշտ[...]

Ահաւասիկ խել մը պարապ խօսքեր [...] կապացուցանեն: Պ. Նիկողոսեան երբ [...] նութիւններ կընէ պ. փեշտիմալճիի դէմ [...] փաստեր, ապացոյցներ կը ջանայ առաջ [...] իսկ երբ գովեստ կուտայ վերացեալ խօսք[...] նէ: Քննենք: Պ. Նիկողոսեան կըսէ թէ [...] ժամանակները ոմանք խօսք խառնած են [...] Սակայն ինչու անուններնին չը տար: [...] գիտենք թէ պ. Նիկողոսեանի հետ տես[...] պ. փեշտիմալճիի ջերմ բարեկամները չէ[...] բարեկամները Նիկողոսեանի հետ բարի [...] բարին չունին, ուրեմն որոնք կրնան [...] խառնողները: Պ. Նիկողոսեան հօս երկ[...] ներ հրատարակեց «Թերճեմանը Էֆքեարի» [...] րով կը յայտարարէր թէ՝ ինչ պատճառներ[...] մար կը հեռանար պ. փեշտիմալճեանէն: [...] իրողութիւններ յառաջ կը բերէր որով [...] թէ ինքն չէր կրցած այլ ևս մի այսպիսի [...] ւորութեան հետ բարեկամութիւնը շար[...] «Թերճեմանը Էֆքեար» յօդուածով մը յարձ[...] փեշտիմալճիի վրայ, և սա լռեց: Հիմա պ. Նի[...] ղոսեանի ծը խօսքերուն հակառակ ընծայելու [...]

ափսել Ֆրանսիական կառավարութեանը, որ նա առանձին մասնաժողով նշանակի իր համարձակ նախագիծը ուսումնասիրելու համար։ Մասնաժողովը երկար ժամանակ զբաղվեց, շատ վիճեց և հասաւ այն եզրակացութեանը, որ, թէպէտ Սահարայի անապատը կարելի է ծով դարձնել, բայց կառավարութիւնը չը պէտք է խրախուսի այդ ձեռնարկութիւնը։ Գլխաւոր պատճառները հետևեալներն են. Ջրանցքի անցկացնելը Միջերկրական ծովից մինչև Սահարա շատ թանգ կը նստի, 1,300 միլիոն ֆրանկ, թէպէտ Ռիւդերի հաշւի համեմատ այդ աշխատանքը կարելի է կատարել 200,000,000 ֆրանկով։ Նոր ծովի շոգիացող մակերևոյթը չափազանց մեծ է (իւրաքանչիւր տարի 6,000,000,000 կուբիքական մետր) և այդ պատճառով նրա յատակի վրա կը նստի աղի ահագին քանակութիւն, որ շուտով կը լցնի ամբողջ ծովը։ Վերջապէս երրորդ պատճառն այն է, որ Սահարայի տափարակը Միջերկրական ծովի ջրով լցնելու համար 100 տարի կը հարկաւորվի։ Այս բոլոր պատճառները Լեսեպսին անհիմն էին թւում։ «Երբ ես փորում էի Սուէզի ջրանցքը, պատմում էր նա բարի ժպիտով, բազմաթիւ գիտնականները, որոնց թւում և երևելի մաթեմատիկոս Պուարէլ, ապացուցին, որ ինձ երբէք չի աջողվի ջրով լցնել դառը լճերը, իսկ ես ամենաաղէտ կերպով բռնեցի ծովի վզակոթից և նրան քաշ տուի մինչև այդ լճերը։ Բանը նրանումն է, որ թղթի վրա գեղեցիկ կերպով հաշւող գիտնական մաթեմատիկոսները ի նկատի չառան մի պարզ հանգամանք, այն է ծովի ճնշումն»։ Լեսեպսին թւում է, որ Ռիւդերի նախագիծը իրագործելի է և 200,000,000 ֆրանկից աւելի ծախս չի պահանջի։ Այդ պատճառով նա վճռեց ինքը ձեռնարկել այդ գործին, միանալով մի քանի ընկերութիւնների հետ իր պատասխանատուութեամբ։ Նրանք պահանջում են կառավարութենից միայն հետևեալը. զիջանել 30 կիլոմետր տեղ Սահարայի շոտերի շուրջը և 100000 հեկտար անտառ Օրեսի լեռների վրա շոտերից դէպի հիւսիս։ Այդ հողը բացի օազիսներից անպտուղ է, անտառը ոչինչ գին չունի, որովհետև չէ ծախվում։ Այդ բոլորը մեծ արժէք կունենայ Սահարայի ծովը կազմելուց յետոյ։ Աշխատանքները սկսելուց առաջ Լեսեպս հարկաւոր համարեց անձամբ ուղևորվել Սահարա։ Գաբեսի մէջ նա Ռիւդերի հետ 40 ուղտերից, 35 ձիաներից և 12 ջորիներից մի քարաւան կազմեց և երկու շաբաթ ճանապարհորդեց Սահարայի անապատներում։ Հետևանքները յուսացածից աւելի լաւ էին։ Գլխաւոր արգելքը կիրի լեառն էր Կրիցի մէջ 90 մետր բարձրութեամբ։ Բայց այդ ճանապարհորդութեան ժամանակ Ռիւդերին աջողվեցաւ այնպիսի տեղ գտնել, որտեղից պէտք է հանել աւազը և անցքը պատրաստ կը լինի։ Փարիզ վերադառնալուց յետոյ Լեսեպս անյապաղ ներկայացրեց կառավարութեան նորակազմ ընկերութեան գլխաւոր հիմունքները և այդպիսով շուտով կը սկսվեն աշխատանքները այդ հսկայական շինութեան համար։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ԼՈՆԴՈՆ, 22 ապրիլի։ Սուրբ Պօղոսի մայր-եկեղեցու մօտ խանութներ ունեցող առևտրական շատ ընկերութիւններ անստորագիր նամակներ ստացան սպառնալիքներով ճայթեցնել մայր եկեղեցին և ուրիշ մեծ շինութիւնները իրլանդացի ազգասէրների արիւնի վրէժն առնելու համար։

ՓԱՐԻԶ, 22 ապրիլի։ Երէկ բոնապարտիստների ահագին բազմութեան ներկայութեամբ կատարվեցաւ բոնապարտիստների գրող ժիւլ Էմիլի թաղումը։

ԹԵՀՐԱՆ, 22 ապրիլի։ Երկրաշարժը Թաւրիզի մէջ մեծ աւերումն պատճառեց։ Սարսափած ազգաբնակութիւնը փախչում է։

ԲԵՐԼԻՆ, 22 ապրիլի։ Այսօր Մեծ Իշխան Կօնստանտին Նիկօլաեվիչ ուղևորվում է Ս. Պետերբուրգ։ Բացի իշխան Ալբրէխտից և օբեր-ցերեմօնիմէյստեր կոմս Էյլենբուրգից ուղևորվում են թագադրութեանը գեներալ Տրեսկօվ, գեներալ Ալտեն և երեք գընդապետեր, որոնց թւում ուլանների առաջին և Կայսր Ալէքսանդրի գունդի հրամանատարները։

ՄՕՍԿՎԱ, 23 ապրիլի։ Մայր-եկեղեցու հրապարակի վրա կառուցված են մի քանի պավիլիօններ, որոնցից միջինները երկու յարկանի են և զարդարված են արծիւներով և դրօշակներով։ Իվան Վելիկի եկեղեցու մօտ պավիլիօնների մէջ հազար մարդու տեղեր կան։

ԿԻԵՎ, 23 ապրիլի։ Դնեպրի ջուրը աւելանում է։ Բացի Օբօլօն անուանված շրջակայից հեղեղված են մի քանի փողոցներ, դաշի, փայտ սղոցելու և գարեջրի գործարանները, շոգենաւերի ընկերութեան բոլոր արհեստանոցները և Նիկօլաեվսկայա թաղի մի մասը։

ՆՈՎՈՉԵՐԿԱՍԿ, 23 ապրիլի։ Դօն գետը դուրս եկաւ ափերից և ծածկեց բոլոր դաշտերը։ Սպասում են ջրի չափազանց մեծանալուն։

ԲԵՐԼԻՆ, 23 ապրիլի։ Ապրիլի 21-ին Մեծ Իշխան Կօնստանտին Նիկօլաեվիչ այցելեց կայսրին և կայսերական տան միւս անդամներին։ Ս. Պետերբուրգ գնալուց առաջ Նորին Բարձրութիւնը պալատի մէջ ներկայ էր ընտանեկան ճաշի և այցելեց իշխան Բիսմարկին։

ԼՕՆԴՕՆ, 23 ապրիլի։ Մարկիզ Ցզենգ, որ չինական կայսրի ներկայացուցիչ է նշանակված թագադրութեան ժամանակ, ուղևորվում է Մօսկվա Փարիզի վրայով։

ՊՕՏՍԴԱՄ, 23 ապրիլի։ Երէկ կայացաւ Շուլցէ-Դելիչի թաղումը։ Ցուղարկաւորութեան հանդիսին մասնակցում էին րայխստագի նախագահները և պատգամաւորութիւնը, բանւորների ընկերութիւնների ներկայացուցիչները և ժողովրդի մեծ բազմութիւն։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 ապրիլի։ Բարձրագոյն հրամայած է գվարդիայի և արմիայի կազակների բոլոր գունդերին ունենալ նիզակներ միայն առաջին գծի վրա։ Անհրաժեշտ է համարված բոլոր հեծելազօրքի մէջ մտցնել գնդապետ Գերշելմանի հնարած շարժական հեռագիրը, նախ իւրաքանչիւր գնդի համար մի հատ, իսկ յետոյ իւրաքանչիւր էսկադրօնին մի հատ։ Մեծ Իշխան Վլադիմիր Ալէքսանդրովիչի Մօսկվա մնալու ժամանակ նրա համար կազմվում է առանձին շտաբ, որի հրամանատար նշանակվում է գեներալ-ադիւտանտ Բօզենբախ, իսկ նրա օգնական գեներալ-մայոր Բօբրիկօվ։ Երէկ ուղևորվեցաւ Մօսկվա ներքին գործերի մինիստրի օգնական գեներալ Օրժեվսկի։ Լրագիրները հաղորդում են, որ օտար պետութիւնների ներկայացուցիչները թագադրութեան ժամանակ հրաւիրված են հասնել Մօսկվա մինչև մայիսի 12-ը։ Գիւղական կալուածական բանկի Խերսոնի բաժինը այսօր սկսում է իր գործողութիւնները։ Նաւային ինժեներներ Սուբբոտին և Տօրօպօվ ուղարկվում են արտասահման նաւաշինութեան կատարելագործութիւնների հետ ծանօթանալու և գործադրելու համար իրանց նկատողութիւնների հետևանքները Բալտեան և Սև ծովերի վրա առաջնակարգ զրահակիրների կառուցման ժամանակ։

ՕԴԷՍՍԱ, 23 ապրիլի։ Զինուորական դատարանից դատապարտված պետական 22 յանցաւորները առանձին գնացքով ուղևորված են Մօսկվա կենտրօնական բանտը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 24 ապրիլի։ Երէկ հասան այստեղ արտասահմանից Մեծ Իշխան Կօնստանտին Նիկօլայեվիչ և Մեծ Իշխանուհի Վերա Կօնստանտինօվնա։ „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ կարգադրութիւն եղաւ քննութիւն կատարել հիւսիս-արևմտեան երկրի կալուածքների մասին, որոնք 1863 թ. յետոյ միայն ձևապէս ծախվեցան ռուսներին, բայց իսկապէս մնում են նախկին կալուածատէրերի իշխանութեան տակ։ Ֆինանսների մինիստրութեան առաջարկութեամբ ռուսաց նաւագնացութեանը նպաստող ընկերութիւնը կը զբաղվի „Կովկաս և Մերկուրիի“ ընկերութեան և շոգենաւերի ռուսաց ընկերութեան գործող կանօնադրութիւնների վերաքննութեամբ։ Ս. Պետերբուրգի դոնապանները թոյլտուութիւն են խնդրում կայսրին և կայսրուհուն աղ և հաց ներկայացնել թագադրութիւնից յետոյ։ Նաւային կանօնաւոր հաղորդակցութիւն կրօնշտատի հետ արդէն սկսված է։

ԿԻՐԻԼՕՎ, 24 ապրիլի։ Այստեղ հասաւ առաջին շոգենաւը Ռիբինսկից։ Եղանակը նպաստաւոր է գարնանային ցանքսերի համար։ Ձմերային ցանքսերը լաւանում են։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

թէ այն խօսքերումն որ վերացական, պարապ խօսքեր են։—Պ. Նիկողոսեան կըսէ թէ՝ այդ ամեն ճիգերը չը կարողացան վնասել այն յարգանաց զոր միշտ տածած է փէշտիմալճեանի համար։ Ինչու ուրեմն երբ մէկ փողոցէն անոր գալը կը տեսնէր, ինքն ուրիշ փողոց կը մտնէր։—Պ. Նիկողոսեան չենք գիտեր թէ գ ե ր դ ա ս տ ա ն բառը ինչ մտքով գործածեր է։ Ինչպէս գիտէք լաւ հայերէնի մէջ գերդաստան բառը ստորին նշանակութիւն ունի։ Մի մարդ կրնայ լաւ ընտանեաց վերաբերիլ, բայց ատոր հայրը կրնայ ունենալ այնպիսի առաքինութիւններ որոց վրայ լռելն աւելի աղէկ կըլլայ, և ընտանեաց շառաւիղը կրնայ բնակիլ այնպիսի օթեաններու մէջ ուր Բաղդամու ընկերները ժամանակ անցուցած ըլլան։ Բայց սա կրնանք ըսել թէ՝ լաւ չէ որ պ. փէշտիմալճիի հայրը խնդրոյ առարկայ ըլլայ։ Շատերը այդ անձին վրայ լաւ կը խօսին և կըսեն թէ աղէկ օրինակ կրնար ըլլալ զաւկներուն։ Իսկ երբ ա զ գ ա ս է ր ածական կուտայ պ. Նիկողոսեան պ. փէշտիմալճիի, ներելի է ըսել թէ չափազանց կատակ կընէ։ Ազգասէր բառը մեզի համար նշանակութիւն մը չունի։ Մենք ալ իրաւունք կը հասկնանք, այս մասին հարաւային ֆրանսիացոց պէս ենք։ Ոչ մի ածական այնքան նշանակութիւն չունի որքան ա զ գ ա ս է ր ածականը։ Մի զարմանաք եթէ օր մը այս տեղի թերթերուն մէջ սապէս կարդաք «Բերկրապատար ցնծութեամբ և հրճուալիր խնդմնօք կաւետենք հայ ազգին թէ առատաձեռն Աստուած երեկ գիշեր պարգևեց սեմաշուք (այս ինչ) էֆէնդիին արու և ազգասէր զաւակ մը։»—Պ. Նիկողոսեան այնքան իրողութիւններ յառաջ բերելէն վերջ երբ ազգասէր ածական մը երեսին տալով գործը գոցել կուզէ, ծաղր ըրած կըլլայ և ոչ ուրիշ բան։

Պ. Նիկողոսեան կը շարունակէ «սիրելի է ինձ այս ամենը յայտնել ձեզ, մանաւանդ որ պանդըխտութեանս օրերի մէջ ձեր թանկագին բարեկամութիւնը վայելելու բաւականութիւնն եմ ունեցած երկար ամիսներ։»—Էհ, խելօք պ. Նիկողոսեան, այդքան յիմար կը կարծես ամեն մարդ։ Ենթադրենք թէ ըլլամ օր մը քեզի համար յայտարարեմ թէ ապօրէն ծնունդներու վրայ չեմ գիտեր ինչ ոճիր գործեր ես, թէ այս ինչ մասնաւորութիւնները ըրած ես, այս ինչ դաւերը դաւած ես, և յետոյ իբրև բաւարարութիւն գրեմ թէ՝ ինձի շատ ծառայութիւն մատուցեր ես։ Խնդրեմ ըսէք ինչ յարաբերութիւն կայ մի անձի հրապարակական կեանքի մէջ գործած չարիքներուն և ուրիշին մատուցած ծառայութիւններու մէջն։ Միթէ այս խօսքերով գոհացում տուած կըլլաս հակառակորդիդ։ Այն ատեն ըլլենք ըսենք ամեն տեսակ ամբաստանութիւններ ուրիշի դէմ և վերջը ըսենք «դու ինձ ծառայութիւն» մատուցեր ես ու գործը լմնցնենք։

Կը շարունակէ պ. Նիկողոսեան «ուստի, յիշեալ յօդուածիս ոչ մի կէտը ձեր անձին չը վերաբերելով, ի սրտէ կը ցաւիմ, որ չարամիտ բանսարկուներ տարբեր մեկնութիւններ տուած են նորան ձեզ և ինձ միշտ պատճառելու բացայայտ դիտաւորութեամբ։»—Անմեղ դառնուկ։ Իրաւ է որ յիշեալ յօդուածի ոչ մի կէտը պ. փէշտիմալճիի անձին չը վերաբերիր, բայց ո՞ր է այն անձը որուն կը վերաբերի։ Անշուշտ ճիներու դէմ չէ գրուած։ Ի՞նչ զարմանալի է որ բացի պ. փէշտիմալճիէ ոչ ոք կուզէ վրան առնուլ։ Իսկ բանսարկուներուն դալով կ ո մ պ լ ի մ ա ն ը աղուոր է։ Այն ամեն անձինք որ այս նիւթին վրա խօսած են պ. փէշտիմալճիի, և անշուշտ անոր անձնական բարեկամները ըլլալու են, ապա թէ ոչ ինչպէս հաւատայ անոնց, կըլլան ասոնք բանսարկուներ։

«Եւ առա այս անկեղծ բացատրութիւնները ձեզ տալով ամենայն արդարութեամբ, եմ ու պիտի մնամ միշտ ձեր ընտիր յատկութեանց սիրող և յարգող Գրիգոր Նիկողոսեան։

—Տարտիւֆ ասկէ աւելի անկեղծ չէր կրնար ըլլալ։

Ս. Գ. Ազատ էք հրատարակութեան տալ այս, եթէ միայն հարկ կը տեսնէք։—Եւ պ. փէշտիմալճի ամենայն բարեմտութեամբ ամեն լրագիրներու մէջ հրատարակել կուտայ այս խեղկատակ գրութիւն։ Եթէ պ. փէշտիմալճի գոհացում մը պիտի պահանջէր, այս նամակին համար պէտք էր պահանջել։ Ծաղր մ՚է ոչ այլ ինչ։

Իսկ պ. փէշտիմալճիի նամակը ուղղուած առ «յարգելի պ. Նիկողոսեան»—շատ զւարճական է։ Արևաց արքայն կարծես բազմած է իր գահին վրայ, և իր գահոյն առջն են պերճ պատգամաւորներ։ «Ստացայ ձեր այսօրեայ թուականով նամակն զոր բերին ինձ պարոնայք Մ. Ջերազ և պ. Սրապեան։»

Կարծես թէ Պէշիկթաշլեանի թատերախաղերուն Շապուհ թագաւորն կը խօսի։ Աւիթ է մեծ մարդ երևալու, ինչպէս ձեռքէ փախցնել։

«Այն դանգատն զոր ըրել էի հիւպատոսարանին՝ ուրիշ նպատակ չունէր՝ եթէ ոչ բաւարարութիւն ստանալ «Մեղու Հայաստանի» մարտ 6-ի համարի մէջ ձեր ստորագրութեամբ հրատարակուած մի յօդուածի նկատմամբ, որոյ վատահամբաւիչ ակնարկութիւնք իմ դէմ ուղղած էին ըստ ոմանց։»

«Ըստ ոմանց» ուրեմն այս պարոնը իրեն խելքով գործ տեսնել չը գիտէր։ Ինքն կարող չէ որոշել թէ յօդուած մը իրեն դէմ է թէ ոչ, ուրիշները կըսեն թէ իրեն դէմ է, դատ կը բանայ։—Նիկողոսեան կըսէ թէ՝ իրէն դէմ չէ, դատէն ետ կը կենայ։ Վաղը ուրիշները եթէ ըսեն թէ՝ քեզի դէմ է, նորէն դատ կը բանայ, չէ ըսեն՝ կը լռէ։ Հաստատ բնաւորութիւն։—Եթէ նպատակը բաւարարութիւն ստանալ էր, արդեօք Նիկողոսեանի խեղկատակ նամակովը ստացա՞ւ բաւարարութիւն։ Եթէ ստացաւ գովենք զինքը որ խստապահանջ չէ։

«Այժմ որ ձեր նամակաւ կը յայտարարէք թէ այն յօդուածի մէջ բնաւ դիտաւորութիւն չէք ունեցել իմ անձնաւորութեան դէմ որ և է ակնարկութիւն ընել, ես ևս մի պատճառ չունեմ պնդելու իմ դատի վրայ։ Խոստովանինք թէ պ. փէշտիմալճի բարեմիտ է։ Այսուհետև ամեն ոք կըրնայ «խասքեօյի թաղական Սահակ աղայի որդի փէշտեմալածձկ բժիշկի» վրայ ամեն ինչ գրել, սկսելով ձկնորսի կնոջ խնդրէն, սպանուած ձրկնորսէն, մինչև նոր դէպքեր և ոչ ոք կրնայ բողոքել։ Եթէ պ. փէշտիմալճի բերան բանայ «Մեղուի» մարտի 6-ի թիւը ցոյց կուտան։ Դու չէի՞ր որ ատանց քեզի չը վերաբերելը յայտարարեցիր, ուրեմն այդ անձը դու չես, ինչ կուզես մէզմէ կըսեն»։ Եւ պ. փէշտիմալճի որչափ ալ ինքզինքը նրբամիտ կարծէ, չենք գիտեր թէ ինչ պատասխան պիտի տայ։

«Կը մնայ ինձ մաղթել որ այն բանսարկութիւններն որոց կակնարկէք՝ այլ ևս չը կարողանան այսպիսի անախորժելի կացութեանց թելադիր լինել։ Մնամ բարեացակամ Տ. փէշտիմալճեան։

Բանսարկուներու խնդիրը շատ կը յեղյեղեն, մենք ալ շատ կըլնենք։ Գիտէք այն ճճին որ գէշ հոտը անցնելու համար միշտ հողը կը փորէ, հոտը իրմէ կու գայ, գիտէ որ հողէն կուգայ։ Ինչպէս միամտութեամբ պ. փէշտիմալճի կընդունի թէ իր մերձաւորները բանսարկուներ են։ Շատ գոհ մնալու են իր բարեկամները։ Մենք ալ առայժմ հոս կը մնանք։ Ուրիշ նամակաւ մը կը շարունակենք, ցոյց տալու թէ՝ ինչու այս խնդրոյն վրա այսքան երկար կը գրենք։ Կարծեմ երբ միշտ ուրիշին վրայ կը խօսինք, իրաւունք ունենք երբեմն ձեր թղթակցութեանց վերաբերեալ անձնական հաշիւ մը տալ։

Հայկակ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ВЪ РЕДАКЦИИ
ГАЗЕТЫ „МШАКЪ"
ПРОДАЕТСЯ БРОШЮРА
НА РУССКОМЪ ЯЗЫКѢ
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ
ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ."
Цѣна 25 копѣекъ.
Соч. Григорія Арцруни.

КЁЛЕРСКАЯ
УКСУСНАЯ ЭССЕНЦІЯ.
29—50

ЖЕСТЯНКА 20 ЧАШЕКЪ 1 РУБ.
ШОКОЛАДЪ
РЕТАБЛІЕРЪ
С. СІУ и Ко.
ВЪ МОСКВѢ.
ПРИ ТРЕБ: ПОЧТОЙ ПРИЛАГАТЬ НА ОТПРАВКУ.

(5. 10. 25) 3—24

ԳԼՕԲՈՒՍԻ ԳՐԻՉՆԵՐ

Որոնցով կարելի է գրել ամենակոպիտ թղթի վրա:

Միակ գործակալութիւն ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ: Նոյն տեղը կան ամեն տեսակ ձեռագրերի համար մեծ ժանակութեամբ ԳՐԻՉՆԵՐ ամեն ձևի 25% էժան քան թէ ուրիշ տեղ: Կաթուղթ, տետրակներ, գմուռ, ՄԱՏԻՏՆԵՐ, քարեգրիչներ, պենալ, ԳՐՉԱԿՈԹ, քսակներ, ծխախոտի ամաններ, ՄԿՐԱՏՆԵՐ, ածելիք, սրոցներ, խալիչաներ, ԲԱԶԿԱԹՈՌ, ՄԱՀՃԱԿԱԼ, վեն բարկու կախելու համար իրեր, ԳՕՏԻՆԵՐ, վզագօտիներ, ՄԱՏՈՒՑԱՐԱՆՆԵՐ, բրիտանական մետալից իրեր, ԼԱԳՏԵՐՆԵՐ, գդալներ, ԲԱԺԱԿՆԵՐ, ջրամաններ, երես լուանալու ամաններ, ֆիլտրա, կրան, շփոցներ, այգու մկրատներ, շորի շշեօտկա, գլխի, երկաթէ թելերից, ձիու համար: Մակենտօշներ: Բժշկական թուղթ վատերկլօզետի համար և այլն և այլն:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ:

14—100

Զատկի տօնի պատճառով

ԼՕՆԴՕՆՍԿԻ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

(կամերչեսկի բանկի տակ, Զուբալօվի տներում)

Նշանակուած է ամենանուազեցրած գներ արտասահմանեան խմիչքների վրա:

	ր. կ.
Ռօմ բուլթիլը	1—20
Կոնեակ . . . . 90 կ. և	1— »
Աբսենդ	1—50
Խիննի գինի	1—50
Պօրտվէյն և խերէս	»—90
Օղի 40°	»—45
Ամենաընտիր լիկեօր	1—35
Երեխանց և մարդոց կռուատներ ու նոտեր անհամեմատ արժան գներով:	
Մեծ քանակութիւն գալանտերէյնի ապրանքների:	

Խոզապուխտ, հոլանդական և շվեյցարական պանիր:

Ամենալաւ սեւ թեյ ֆունտը 1 ր. 20 կ. մինչև 2 ր. 40 կ.:

SANTAL DE MIDY
Pharmacien de 1re classe, à PARIS
PERMIS EN RUSSIE
ՍԱՆԹԱԼ ՏԸ ՄԻՏԻ
փարիզի առաջնակարգ դեղագործ Պր. Միտիի
Ռուսաստանում ընդունված.

Պօմպէի Սանթալ Միթուէն կոչուած դեղին գոյն մէջը պարունակող այս քապսօլները, քօպահիւ և քիւպէպէ բաղադրեալ քապսօլներից անբաղդատելի կերպով ազդու են: Այս քապսօլները երեք աւուր մէջ կը բժշկեն ամէնից շատ ցաւող և հնացած հոսումները առանց ո՛ և իցէ էնժէքսիօնի օգնութեան, չեն հոգնեցնում ստամոքը և քօպահիւի կամ քիւպէպի նման մէզին հոտ չեն տալիս:

Ծախվում է փարիզ, Վիվիէն փողոց № 8 և գլխաւոր դեղավաճառաց մօտ.

Թիֆլիսում դեղատան ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մէջ և Շահ-Պարոնեանցի մօտ:

(8. 15. 24) 9—9

ԱՐԾԱԹԷ ՄԵՏԱՂ

ՊԱՍՏԱՌ ՕՐՕՅ ՏԱՐՆՕՊՕԼ եղբայրների շոգէ գործարանից Օդէսայի մէջ, մեծ քանակութեամբ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԳՆԵՐՈՎ:
ՊԱՀԵՍՏԸ ԹԻՖԼԻՍԻ մէջ Լօրիս-Մելիքօվսկայա (Ատամանսկայա) փողոց, Ն. Ե. Զուբալօվի տուն, հոգևոր ՍԵՄԻՆԱՐԻԱՅԻ հանդէպ:
ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ գնողներին ԶԻՋՈՒՄՆ կը լինի:
(ե. հ. շ.) 7—10

ՎԱՐՇԱՎԱ, իր յաղթութիւններով մարմնի մասերի և մանաւանդ ոտքի մատների քրտինքից առաջ եկած փտումն ոչնչացնող յայտնի նիւթ

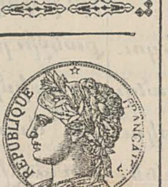

ԳԱԼՄԱՆԻՆ

անունով ծախվում է Եւրօպայի բոլոր մեծ քաղաքների դեղատների մէջ և դրօգիստների մօտ: Գլխաւոր դէպօ նիւթի հնարող Ֆարմացէի մագիստրոս Վ. ԿԱՐՊԻՆՍԿՈՒ դեղատան մէջն է գտնվում, Վարշավայում, Էլէկտօրալնի փողոց № 35. Գալմանինի մեծ արկղիկը արժէ Վարշավայում 50 կօպ., աւելի փոքրը 30 կ.: Պետք է զգուշանալ խարդախումներից և պահանջել, որ իւրաքանչիւր արկղիկը ունենայ գործածութեան բացատրութիւնը և Փարիզի աշխարհահանդէսի մեդալները:

Պ. ԿԱՐՊԻՆՍԿԻ

6—10

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՓՈՔՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր.	30 կ.
1 „ 20 „	. . . .	1 „	60 „
1 „ 40 „	. . . .	1 „	90 „
1 „ 60 „	. . . .	2 „	20 „
1 „ 80 „	. . . .	2 „	50 „
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „	——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-Ֆրայ էսսենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բագրի կօնֆեկտների, Շեֆելդի դանակների, Տուրների գրիչների, Դաուի հրացանների, Վեկլիի րէվօլվէրների, Բարնսբիի թամբերի, Մեկինի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի ալբօմներ և այլն և այլն:

90—100

ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՑԱՒԵՐԸ

ՊԷՊՍԻՆԵԱՆ ԳԻՆԻ „ԲՈՒԴՕ"

Այդ գինին շատ օգտակար է իբրև դեղ, 25 տարի շարունակ գործ է ածվում հետևեալ դիպվածներում. ԱԽՈՐԺԱԿԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹԵԱՆ, ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՑԱՒԵՐԻ և առհասարակ ԱՆԿԱՆՈՆ ՄԱՐՍՈՂՈՒԹԵԱՆ ժամանակ:

Պէպսին „Բուդօ" ճանաչված է փարիզի բժշկական Ակադեմիայից և արժանացաւ առաջին մեդալների ՓԱՐԻԶԻ աշխարհահանդիսում 1867 թ. ՎԻԷՆՆԱՅԻ 1873 թ. ՖԻԼԱԴԷԼՖԻԱՅԻ 1876 թ. և ՓԱՐԻԶԻ 1878 թ.:

Paris: Hottot—Boudault, 7, Avenue Victoria.

Գլխաւոր պահեստը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Բարձրագոյն հաստատված կովկասեան ընկերութեան դեղատան ապրանքների վաճառման:

Դէպօ Շահ-Պարոնեանցի, Գրիմլակի և այլ դեղատներում:

ԳԱԼԵՐԷԱ ԱՐԾՐՈՒՆԻ, ԴՎՈՐՑՈՎԱՅԱ ՓՈՂՈՑ
ՊԱՀԵՍՏ ԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ № 144.
СКЛАДЪ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ
№ 144, ГАЛЛЕРЕЯ АРЦРУНИ

Ծախվում են. մեծ քանակութեամբ և խիստ էժան, վիէննայի ԹՕՆԷԹ ֆաբրիկայի ՄԷԲԷԼԻ ամեն տեսակ, նոյնպէս ՈՍԿԵՋՕԾ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ հայելիների համար և ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ, լուսանկարների համար ԱԼԲՈՒՄԻ թուղթ, Բէլգիայի ԱՊԱԿԻՆԵՐ պատուհանների համար, ամեն տեսակի, նոյնպէս ՄԱՐՄԱՐԻՕՆ քար, ԹՈՒՋԵԱՑ ԱՄԱՆՆԵՐ էմալով, ՆԻԹՐԱԹ ԴԱՐԺԱՆ, ՈՍԿԻ և ուրիշ շատ ապրանքներ:

Մ. Ն. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ ՊԱՀԵՍՏ

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՄԱՆՐԱԾԱԽՍ

ԱՐՄԵԱՆՍԿԻ ԲԱԶԱՐ, ԿԱՏՕԼԻՋԵՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՒՆ, ՏՈՒՆ № 13

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԿԱՐԱՍԻՔ, զանազան աթոռներ 35 րուբլուց դիւժինը, բազկաթոռներ 6 ր., դիվաններ 12—25 ր., կաչելի, մանկական աթոռներ և այլն: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, ճանապարհի մահճակալներ, պահարաններ, ծալվող սամօվարներ: Ջեմօդաններ 2 ր. 75 կ.—26 ր., սակվօյաժ ձեռքի և ուսից կախելու, ճանապարհի սումկաներ, ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ԱՐԿՂԵՐ 5 ր. 50 կ.—30 ր.:

Սամօվարներ, խոհանոցի պղնձէ ամաններ, կօֆէյնիկ, թէյամաններ, ութոներ և աղալու գործիք, գերմանական էմալով ամաններ, ԵՐԵՍ ԼՈՒԱՆԱԼՈՒ ՄԱՐՄԱՐԻՕՆԻ ամաններ 40 ր., երես լուանալու պղնձէ և ժեստի ամաններ:

ՊԱՏԻ ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ 9 ր., տուալէտի հայելիներ 2 ր. 40 կ.—13 ր., զանազան մետալների մոմակալներ 1 ր.—15 ր., սեղանի գդալներ 4 ր. 50 կ. և թանգ թէյի գդալներ Ֆրաժէի, մելխիօրի, լեհական և բրիտանական արծաթից աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ, դանակներ, պատառաքաղեր 2 ր.—26 ր.:

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կանանց և մարդկերանց, հովանոցներ կանանց և մարդկերանց, ռուսական և անգլիական պողպատէ և երկաթէ դանակներ, յայտնի գործարաններից, 10,000 հատ անգլիական և գերմանական կողպէքներ 10 կ. և աւելի:

ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ զանազան տեսակի 3 ր. 50 կ.—35 ր., պատրօններ րէվօլվէրների համար, հրացան 6 ր. և աւելի, զանազան մեշակներ, կշիռքներ: Անգլիական և ամերիկական կլէօնկա 50 կ.—2 ր. արշինը:

Մշտապէս ունեմ 10,000 ֆ. ԹԷՅ Պօպօվ եղբայրների, կաֆէ ՄԻԽԵԼՍՕՆԻ թէյի համար խմորեղէն էյնեմ, ՌԷՅՆԳԱՐԴԻ սիգարներ, հոտաւէտ ջուր (Օդեկոլոն) ծխվող փոշիք, պուդրա, գլիցերինի սապոն և այլն, աւելի էժան քան թէ ուրիշ տեղ:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ գալանտէրէյի զանազան ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ, ծխախոտի արկղ դրամարկղ, քսակներ, սանդրներ, շապիկներ, լայկի ձեռնոցներ կանանց, զինուորական զամշի ձեռնոցներ, գարուս, թելեր, բրօնզի և մարմարիօնի թանաքամաններ, մոխրամաններ, գրիչներ, մատիտներ, գրչակոթեր, սուրգուչ, փոստի թուղթ, ծրարներ և այլն:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ խցաններ (պրօբկա) հանքային ջրերի, գարեջրի, գինու և դեղատան ապրանքների համար, նոյնպէս և ուրիշ առարկաներ:

Վերև յիշված բոլոր առարկաները ունեմ մեծ քանակութեամբ և ստանում եմ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ և ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ գործարաններից անմիջապէս:

Առևտրականներին զիջումն և առանձին պայմաններ:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել. Тифлисъ. М. Н. ТЕРЪ-НИКОГОСОВУ.

18—100

Վերականգնեցնող ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ, մազերը ամրացնող և նրանց ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ վերադարձնող: Գինը 2 ր. շիշը, ՓՈՍՏԱՅՈՎ ուղարկված 2 ր. 49 կօպ. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ խանութի մէջ

Մի և նոյն տեղը ԽԻՆԱՅԻ ԻԻՂ, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր.ամանը և վրձին գլխացաւի դէմ, ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ և հոտաւէտ ջրեր և այլն.

15—100